

Bilde:
Mexico City street market
Johnny Miller
www.unequalscenes.com
@UnequalScenes

BUILDING DIGNITY

Rammeverk for verdighet i de bygde omgivelsene

Norsk versjon- mars 2020

Juli 2019

Introduction

Dette rammeverket skal fremme verdighet og respekt for menneskerettigheter i de ulike stadiene av livssyklusen til en bygning: Anskaffelse av tomteareal; planlegging og finansiering; utforming; bygging; drift og bruk; riving og gjenbruk.

Rammeverket er ikke et sett med nye standarder. I stedet er det basert på internasjonale menneskerettsstandarder, og kobler seg til eksisterende initiativer (se s. 6–7) for å gi praktiske rammer gjennom hvert trinn av livssyklusen. Rammeverket gjelder både i individuelle prosjekter og i større byutviklingsprosjekter.

En silotilnærming vil ikke kunne løse grunnproblemer eller føre til langsiktige løsninger: Det praktiske rammeverket søker å fremme en helhetlig og effektiv interaksjon mellom interessenter.

Rammeverket er et samarbeid mellom følgende partnere:

Raftostiftelsen, the Institute for Human Rights and Business (IHRB), Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law, og the Australian Human Rights Institute at the University of New South Wales,.

Disse organisasjonene er i aktiv dialog med interessenter når det gjelder innholdet i rammeverket, for å slutføre det, og inspirere til handling for å sette det ut i praksis.

Livssyklusen til de bygde omgivelsene

Overordnede prinsipper

Gjennom alle stadier av det bygde omgivelsenes livssyklus:

- Alle menneskerettighetsstandarder blir opprettholdt, inkludert de tversgående prinsippene om åpenhet, ansvarlighet, deltakelse og ikke-diskriminering.
- Alle har muligheten til å delta på en meningsfull måte i beslutningene som berører deres nabolag og liv. Dette inkluderer kvinner, barn, minoriteter, migranter, flyktninger, urfolk, personer med nedsatt funksjonsevne, eldre personer og andre hvis perspektiver ofte blir ekskludert.
- Fagforeninger og sivilsamfunn kan operere fritt.
- Alle beslutninger er fri for korrupsjon.

01 AREAL

- Ingen er tvangstilkastet ut fra sine hjem, i samsvar med internasjonale standarder.
- Anskaffelse av tomter utføres med meningsfull konsultasjon og etter behørig prosess.
- Urfolk og kulturelle rettigheter er beskyttet.

02 PLANLEGGING & FINANSIERING

- Retten til adekvat bolig blir respektert – inkludert trygge leieforhold, og gode boliger til en overkommelig pris.
- Alle bydeler har tilgang til adekvat infrastruktur, offentlige rom, transport og sysselsettingsmuligheter.
- Det tas hensyn til systemisk og historisk urett.
- Motstandskraften mot klimarelaterte og andre katastrofer blir styrket, med vekt på deltakelse og sosial samholdighet.

03 UTFORMING

- Det bygde miljøet fremmer inkludering og tilgjengelighet, uavhengig av alder, evne, etnisitet, kjønn og andre faktorer.
- Det bygde miljøet har en positiv innvirkning på fysisk og mental helse.
- Utforming søker å skape rom som fremmer menneskerettigheter og beskyttelse av menneskeverd.

04 BYGGING

- Byggarbeideres rettigheter blir respektert i samsvar med internasjonale arbeidsstandarder, i alle ledd i byggeprosessen – av entreprenører og underleverandører.
- Materialer er valgt og transportert ansvarlig, med hensyn til sosiale og miljømessige konsekvenser.
- Bygninger er konstruksjonsmessig trygge, noe som hindrer unngåelige tap av liv i bygningskollaps og branner.

05 DRIFT & BRUK

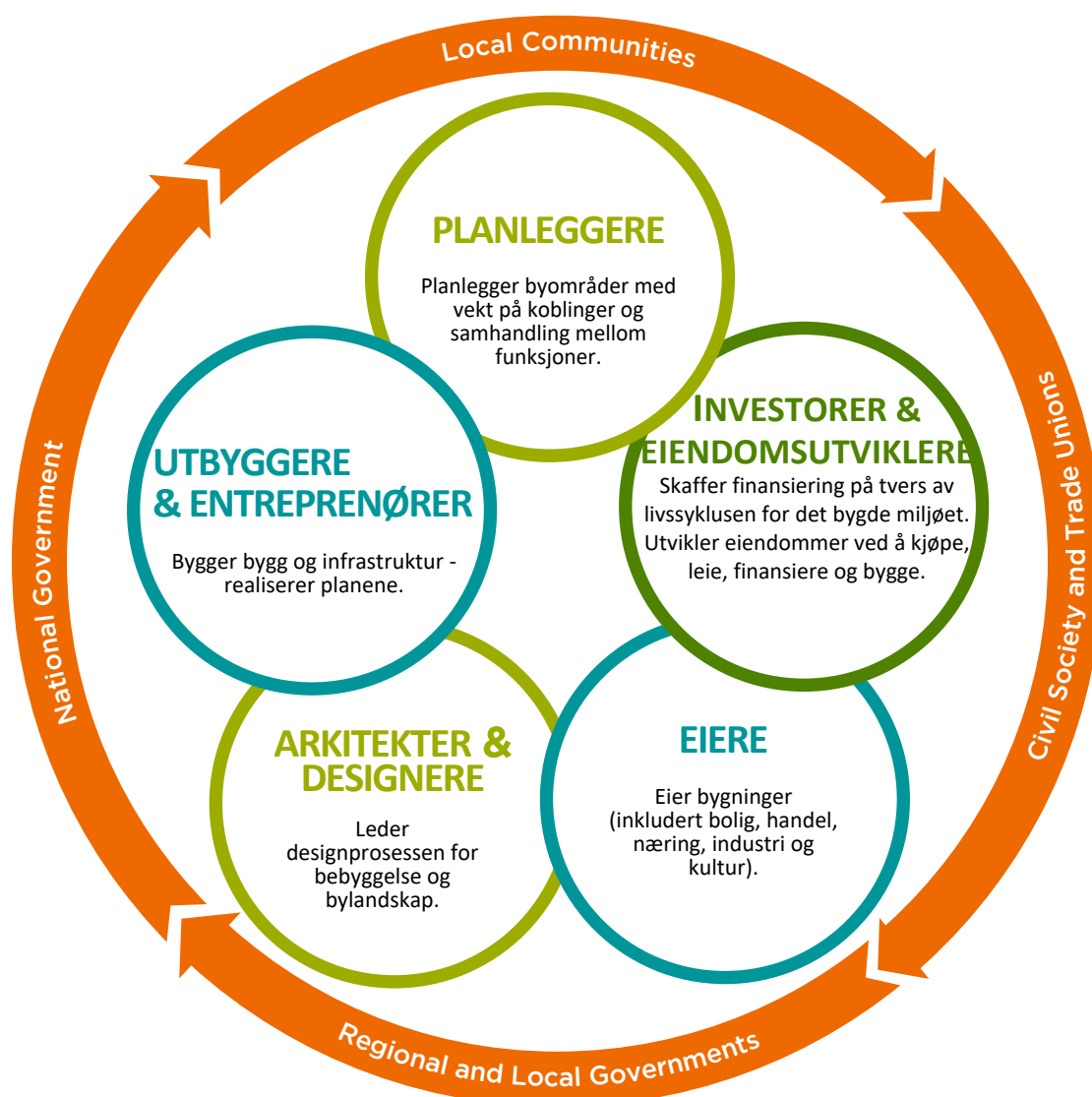
- Alle, inkludert marginaliserte befolkningsgrupper, har sunne, tilgjengelige og trygge rom å bo, jobbe og være i fritiden.
- Leietakere utsettes ikke for trakassering.
- Teknologi utnyttes på en måte som ivaretar digitale rettigheter inkludert personvern og ytringsfrihet.

06 RIVING & GJENBRUK

- Tilgjengelige arealer blir sett på som en mulighet til å realisere samfunnsbehov, og ved endringer i arealbruk prioriteres medvirkning og samfunnsbehov fremfor økonomisk spekulasjon.
- Byggematerialer blir gjenbrukt og resirkulert på en ansvarlig måte.
- Ingen blir tvangstilkastet ut fra sine hjem, i samsvar med internasjonale standarder.

Aktører som driver beslutningsprosessen for utforming av de bygde omgivelsene

Dette diagrammet viser en oversikt over ulike aktørers roller og ansvarsområder gjennom det bygde miljøets livssyklus, samt aktørenes innbyrdes relasjoner, og forhandlingrommet mellom dem. Maktfordelingen mellom disse aktørene avgjør i stor grad det bygde miljøets natur, og hvorvidt det bare svarer til smale økonomiske interesser eller også til innbyggernes behov – særlig de mest utsatte.

Anbefalinger

Å implementere rammeverket vil innebære konkrete handlinger fra en rekke aktører, i samarbeid med andre, og avhenger av at aktørene er bevisst den større sammenhengen de opererer i. Handlingene nedenfor oppsummerer viktige steg fra aktører på tvers av livssyklusen i de bygde omgivelsene som vil bidra til å realisere målsetningen om verdighet.

Som et utgangspunkt bør alle aktører følge internasjonale menneskerettighetsstandarder, og [United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights](#). Alle aktører må også unngå korrupsjon.

Nasjonale myndigheter bør:

- forplikte seg til å overholde internasjonale menneskerettighetstandarder
- sikre koordinering mellom ulike etater og regioner for effektiv og rettferdig byplanlegging, katastrofeforebygging og krisehåndtering
- sikre ansvarlige investeringer i det bygde miljøet
- kreve ansvarlig virksomhet fra selskaper med hovedkontor i Norge som opererer utenlands
- fremme menneskerettigheter i regionale og internasjonale fora

Kommunale myndigheter bør:

- beskytte menneskerettighetene gjennom implementering og håndhevelse av lover og retningslinjer, samt tiltak for å sikre ansvarlighet og åpenhet
- maksimere innbyggeres deltakelse i beslutninger som påvirker deres liv
- vurdere hele spekteret av rettigheter i hele det geografiske området som blir berørt av planlegging og regulering av nye tiltak
- sikre at investeringene kanaliseres i allmenhetens interesse

Investorer og eiendomsutviklere bør:

- sikre ansvarlige investeringer som er nøye tilpasset lokalt definerte prioriteringer og som tilfører verdi til lokalsamfunnet
- flytte investeringene bort fra kortsiktig profittmaksimering og proaktivt engasjerte virksomheter til å redusere risiko for negativ innvirkning på menneskerettighetene.

Vedlikeholds- og tjenesteytelsesselskaper bør:

- Sikre at alle arbeidstakerrettigheter respekteres – inkludert underleverandørers ansatte – i vedlikehold, service, rengjøring og sikring av bygninger
- respektere rettighetene til de som bruker bygningene

Arkitekter og designere bør:

- utforme anlegg og bebyggelse med tanke på rettighetene til sårbare og marginaliserte grupper og nærområdet
- involvere lokalsamfunn på en meningsfull måte fra begynnelsen av hvert prosjekt og gjennom hele livssyklusen
- ta klienters historikk når det gjelder menneskerettigheter med i betraktning under kontraktsforhandling, og utøve innflytelse overfor klienter proaktivt for å fremme menneskerettigheter
- støtte politiske tiltak som styrker verdighet i det bygde miljøet

Utbyggere og entreprenører bør:

- sikre respekt for alle arbeideres rettigheter i egen virksomhet og i hele leverandørkjeden
- sikre at kvinner har lik tilgang til sysselsetting og opplæring
- unngå korrupsjon og utøve tilbørlig aktsomhet overfor alle forretningspartnere;
- Bruke materialer fra leverandører som tar hensyn til sosiale og miljømessige virkninger
- redusere negative konsekvenser for lokalsamfunn under byggeprosessen
- sørge for at bygninger er robuste og strukturelt sikre

Teknologiselskaper bør:

- respektere digitale rettigheter, inkludert rettigheter til personvern og ytringsfrihet
- søke å øke tilgjengeligheten til ny teknologi i urbane områder
- sikre åpenhet, ansvarlighet og ikke-diskriminering i datainnsamling og -bruk

International Standards and Guidelines

International human rights standards

- The full spectrum of [United Nations standards](#) on human rights: including the Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights, and International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
- International Labour Organization (ILO) [conventions and standards](#). ILO fundamental conventions encompass freedom of association and the right to organise, forced and child labour, equal remuneration, and non-discrimination.
- The UN Guiding Principles on Business and Human Rights: [Guiding Principles](#) for the implementation of the “Protect, Respect and Remedy” framework on business and human rights

Human rights standards by issue

- [Women](#): Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW)
- [Children](#): Convention on the Rights of the Child
- [People with Disabilities](#): Convention on the Rights of Persons with Disabilities
- [Indigenous Peoples](#): UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples
- [Migrant Workers](#): International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families
- [Land](#): Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) resources on land as a cross-cutting issue that impacts directly on the enjoyment of a number of rights
- [Forced Evictions](#): OHCHR resources on forced evictions
- [Adequate Housing](#): OHCHR Right to Adequate Housing Toolkit
- [Infrastructure](#): OHCHR resources on the [right to water and sanitation](#)
- [Health](#): OHCHR resources on the right to physical and mental health
- [Privacy](#): OHCHR resources on the right to privacy in the digital age

Global frameworks and guidelines

- [UN Sustainable Development Goals](#)
- [New Urban Agenda](#)
- [OECD Guidelines for Multinational Enterprises](#)
- [UN Global Compact](#)
- [Sendai Framework for Disaster Risk Prevention](#)
- [International Guidelines on Urban and Territorial Planning \(UN Habitat\)](#)

- [UN Principles for Responsible Investment](#)
- [Equator Principles](#)
- [International Finance Corporation Performance Standards](#)
- [Global Reporting Initiative Standards](#)
- [Dhaka Principles for Migration with Dignity](#) (Institute for Human Rights and Business)
- [Mega-Sporting Event Lifecycle](#) (Institute for Human Rights and Business)
- [Accord on Recommended International Standards of Professionalism in Architectural Practice](#) (International Union of Architects)
- [Children’s Rights and Business Principles](#) (UNICEF, Save the Children, UN Global Compact)

Human Rights Cities

- [Global Charter Agenda for Human Rights in the City](#)
- [European Charter for Human Rights in the City](#)
- [Gwangju Guiding Principles for a Human Rights City](#)

Thematic city-level initiatives

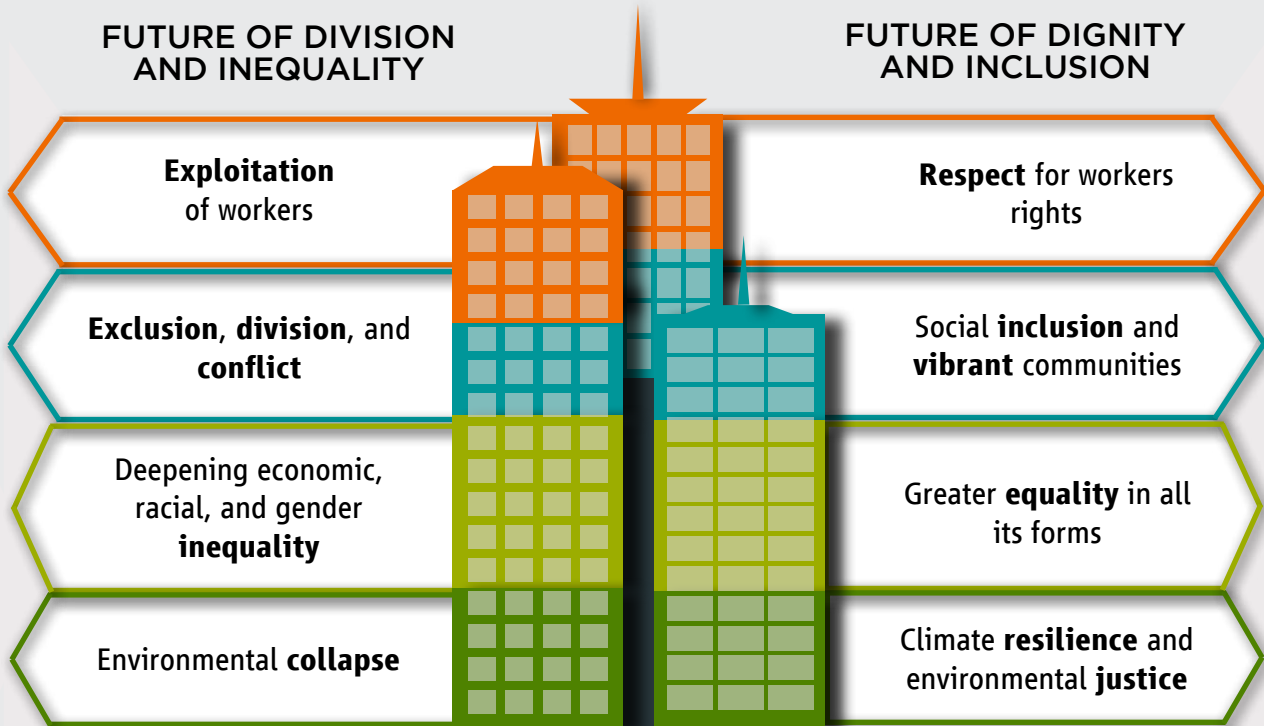
- [Cities for Housing / The Municipalist Declaration of Local Governments on the Right to Housing and the Right to the City](#)
- [Child-friendly cities](#) (UNICEF)
- [Global age-friendly cities](#) (WHO)
- [Safe Cities and Safe Public Places](#) (UN Women)
- [Cities Coalition for Digital Rights](#)

Report:

“Dignity by Design – Human Rights and the Built Environment Lifecycle”

For a mapping of issues throughout the built environment lifecycle, and examples of existing initiatives, see the report by the Institute for Human Rights and Business (IHRB), [“Dignity by Design: Human Rights and the Built Environment Lifecycle”](#) (July 2019).

The built environment – the places where we live, work, and interact with others – has a defining influence over our ability to lead healthy, fulfilling lives, and over the future we will create.

Achieving a future of dignity and inclusion requires an approach that is firmly based in human rights. Internationally-recognised human rights encompass civil, political, economic, social and cultural rights, which are indivisible, interdependent, and interrelated.

